

яри та балки невеликих розмірів. По днищах головних балок протікають струмки, на яких створено каскади ставків. За рахунок великої кількості рослинності, (сімейства: *букові (Fagaceae)*, *березові (Betulaceae)*, *липові (Tiliaceae)*), а особливо дерев та кущів, на території парку зовсім не відчувається вітер, лише на відкритих ділянках. Але в той же час насадження дерев розташовуються так, що не заважають [2]. Після Великої Вітчизняної війни у 1955–1958 роках у західній частині Голосіївського лісу було збудовано комплекс Виставки досягнень народного господарства УРСР (нині Національний комплекс «Експоцентр України»). Центр збудовано за проектом архітекторів В. Орехова, І. Мезенцева, А. Станіславського, Д. Баталова, інженера С. Малкіна у вигляді комплексу павільйонів, споруд, відкритих майданчиків для показу експонатів, будівель культурно-побутового призначення та місць відпочинку. Ансамбль вирішений переважно у стилі українського необароко [3].

Висновки: Маршрут екостежки «Територія тиші» створено так, що в ньому поєднуються природні ділянки і архітектурні історико-культурні об'єкти. У даному випадку завдяки антропогенній складовій території, у межах якої проходить екостежка, ми можемо здійснювати не тільки оздоровчі прогулянки, але і наукову діяльність.

1. Бойко М.Ф. Використання екологічних стежин для екологічної освіти студентів / М.Ф.Бойко // *Екологічна освіта і виховання: досвід і перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* – К., 2000. – С. 181-185.
2. Дмитрук О.Ю. *Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу.* – Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2004. - 192 с.
3. Дмитрук О.Ю., Дмитрук С.В. *Екотуризм: Навч. посіб.* – К: Альтерпрес, 2009. – С. 74-85.
4. Храбовченко В.В. *Экологический туризм: Учеб.-метод. пособ.* – М.: Финансы и статистика, 2003. – С 23-33.

УДК 911.3

Дмитрук О.Ю., Чучва Є.О.

ЕКОСТЕЖКА «МІСЬКИЙ ЗАТИШОК»

Розглянуті проблеми неконтрольованого рекреаційного використання Голосіївського парку ім. М. Рильського та висвітлено шляхи їх вирішення. В статті подається проект екостежки в межах НПП Голосіївський ім. М.Рильського, наведено інформацію про флору та фауну даного регіону, найбільш атрактивні місця та правила поведінки на маршруті.

Ключові слова: екотуризм, екоосвіта, екостежка.

Рассмотрены проблемы неконтролируемого рекреационного использования Голосеевского парка им. М.Рыльского и освещены пути их решения. В статье предлагается проект экотропы в пределах НПП Голосеевский им. М.Рыльского, приводится информация о флоре и фауне данного района, наиболее атрактивные места и правила поведения на маршруте.

Ключевые слова: экотуризм, экообразование, экотропа.

Considered main problems of uncontrolled recreational use the territory of The Holosyyv park named by M. Rytskyi and showed the ways to solve them. This article proposed the project of

environmental path on territory of national park Holosyyvskyi, placed information about flora and fauna of this region, most attractive places and rules of conduct on the path.

Key word: Ecotourism, ecological education, ecotrail.

Постановка проблеми. Привабливість Голосіївського парку ім. М.Рильського зумовлює бурхливий та неконтрольований розвиток рекреації в регіоні. Значна частка відпочиваючих характеризується загально низьким рівнем екологічної культури та свідомості (це характерно як для організованих комерційних груп, так і для стихійних самодіяльних туристів), наслідком чого є руйнування унікальних об'єктів та ландшафтів, поява стихійних сміттєзвалищ, скорочення біорозмаїття регіону.

Тому перш ніж розпочати створення екологічної стежки в межах природо-заповідної території доцільно вивчити не лише наявні природні умови та цікаві об'єкти, але й характер існуючого рекреаційного використання, зокрема періоди найбільш активного відвідування, специфіку груп відвідувачів та ін. Саме від цих факторів залежить призначення, простягання та підбір типу стежки, котра якнайкраще відповідає даним умовам [1-6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання рекреаційного використання природо-заповідних територій найбільш глибоко досліджене в роботах О.Дмитрука, В.Храбовченка та В.Чижової [2-6]. Проблему охорони та раціонального використання природозаповідного фонду України активно досліджує та висвітлює В.І. Гетьман [1].

Виклад основного матеріалу. Територія проектованої стежки найбільш активно використовується у весняно-осінній період, адже саме у ці «перехідні» сезони найбільш яскраво проявляється вся краса тутешніх ландшафтів, адже саме під час переходу природи на «зимовий відпочинок» розмаїття кольорів та відтінків по справжньому вражає.

Територія проектованої екостежки загалом та окремі її об'єкти активно відвідуються рекреантами переважно з неорганізованих туристичних груп та індивідуальними туристами, часто не ознайомлені навіть з елементарними правилами перебування на природі та в природо-заповідних територіях зокрема, а рівень екологічної культури, як і в більшості жителів великих міст, дуже низький. Інша категорія рекреантів, які потрапляють на цю територію – це піші професійні туристи та веломандрівники, що мають більш високу екологічну культуру. Окрім того, дану екостежку також мають змогу відвідувати учні місцевих шкіл та дошкільних закладів (адже стежка саме на них, в першу чергу й розрахована, адже має порівняно невелику протяжність і прокладена переважно по рівній місцевості), тому варто активно співпрацювати з вчителями місцевих закладів освіти і залучати дітей до певних видів робіт по благоустрою та оздобленню екологічної стежки (укріплення стежок, виготовлення та встановлення малих архітектурних форм) тощо. Нижче наведемо основні дані про проектовану стежку.

Точка 1 (азимут 280^0 , відстань 303 м). Розпочинається екологічна стежка «Міський затишок» біля станції метро «Голосіївська» на березі мальовничого ставка навпроти кафе «Баракуда», що слугуватиме додатковим орієнтиром для немісцевих туристів, адже воно розташоване на воді і зроблене у вигляді підводного човна.

Точка 2 (азимут 210^0 , відстань 445 м). Являє собою перехрестя мальовничих доріг перекритих кронами дерев, що, особливо восени під час листопаду, справляє назабутнє враження на екотуристів. Ближче до шосе розташовані смуги світлолюбних порід - берези та робінії звичайної (білої акації). В трав'яному покриві переважають види-антропофіли (ті, що миряться з впливом людини) та лісові види, які виносять витоптування та освітлення. Домінуючим тут є тонконіг дібровий та гравілат міський.

Точка 3 (азимут 250^0 , відстань 147,5 м; азимут 215^0 , відстань 244 м; азимут 240^0 , відстань 107,5 м; азимут 315^0 , відстань 104,5 м). Йдучи у напрямку пр. 40-річчя Жовтня, доходимо до пам'ятника учасникам оборони Києва в 1941 р. В 1965р. Архітектор В.Л. Суворов виконав 5,5-метрову стелу в граніті. З рослинності тут висаджено формові екземпляри грабу, ялини звичайної, ялини колючої сріблястої, верби плакучої, тополі пірамідальної.

Точка 4 (азимут 223^0 , відстань 330 м). Дійшовши до третьої точки – центрального входу до парку, ми бачимо монумент видатному українському поету Максиму Рильському (біля фонтану), який було встановлено тут у 2003 р. за проектом архітектора О. Стукалова та скульптора П. Остапенка. Також тут знаходиться мальовничий фонтан, що вабить людей своїми грайливими водами, особливо у жарку пору року.

Точка 5 (азимут 170^0 , відстань 121 м; азимут 215^0 , відстань 112,5 м; азимут 172^0 , відстань 185 м). Знаходиться на березі ще одного ставка, звідки можна насолодитися його красою. Тут має бути споруджений оглядовий майданчик над водною поверхнею, що додасть даному місцю додаткової атрактивності.

Точка 6 (азимут 172^0 , відстань 72,4 м; азимут 110^0 , відстань 72,5 м; азимут 30^0 , відстань 99 м). Знаходиться, між двома озерами, на дещо віддаленій території від масової рекреації, де ще місцями зберігся автентичний дубово-грабовий ліс. Порівняно великою є фауна таких лісових ділянок.

Точки 7 (азимут 55^0 , відстань 174,5 м; азимут 48^0 , відстань 155,5 м). Узбережжя наступного ставка, який за своєю прибережною рослинністю також є по-своєму унікальним та привабливим в контексті екологічної мети нашої подорожі.

Точка 8 (азимут 130^0 , відстань 115,5 м; азимут 45^0 , відстань 75 м). Стара водонапірна башта, що також може бути залучена до рекреаційної діяльності у разі відкриття там кафетерію або музею.

Точка 9 (азимут 40^0 , відстань 96,5 м; азимут 10^0 , відстань 201 м). Лісова ділянка з прекрасним пейзажем. Лісопаркові ділянки, що прилягають до паркової частини, являють собою культури дуба впереміш

із молодим грабом і чагарниками (бруслина європейська, свидина, крушина).

Точка 10 (азимут 75^0 , відстань 177 м; азимут 55^0 , відстань 112,5 м). Повернення до першого ставка, але вже з іншого боку, ніж початкова точка. На ставках зростають водні рослини. Серед них особливо слід відзначити водяний горіх плаваючий, занесений до Червоної книги України.

Точка 11 (азимут 100^0 , відстань 83 м). Звідси також відкриваються чудові види на тутешні ландшафти, але першочергове значення цієї точки полягає у фізичному відпочинку рекреантів перед початком підйому по вул. Генерала Родімцева.

Точка 12 (азимут 240^0 , відстань 110 м; азимут 188^0 , відстань 78 м; азимут 162^0 , відстань 161 м; азимут 50^0 , відстань 155,5 м). Відпочинок після підйому у точці, де можна помилуватися чудовим краєвидом на «Поляну у лісниках», куди ми й вирушаємо далі.

Точка 13 (азимут 30^0 , відстань 252 м). Вищезгадана «Поляна у лісниках», одне з наймальовничіших місць парку і водночас одне із найбільш популярних для відпочинку, тому тут завжди багато рекреантів, особливо у хорошу погоду, тому тут доцільно обладнати рекреаційну зону з місцем для пікніків, волейбольним майданчиком тощо, при будівництві яких необхідно дотримуватися екологічно-естетичних принципів. Являє велику собою відкриту поляну оточену соснами. При бажанні тут також можна деякий час відпочити, дихаючи цілющим повітрям.

Точка 14 (азимут 30^0 , відстань 281,5 м). Кінцева мета нашої подорожі – літературно-меморіальний музей М.Рильського музей було відкрито у 1968р. В цьому будинку у 1951-1964 рр. жив і працював поет – останні 11 років свого життя. У 1968 р. перед будинком-музеєм було встановлено пам'ятник М.Т. Рильському – бронзовий бюст на гранітному постаменті заввишки 2,7 м. Скульптор – А.А. Ковальов. Участь у створенні музею брали сини поета Богдан та Георгій, академік О.Й. Дейч, поети М. Тихонов, О. Твардовський. М. Ісаковський і відомий оперний співак І. Козловський. Впродовж свого існування музей прийняв близько 1-го мільйона відвідувачів. Екскурсія музеєм, після якої, зійшовши вниз по сходах повертаємося на початкову точку маршруту біля метро «Голосіївська».

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що створення даної екологічної стежки дозволить оптимізувати та впорядкувати потік туристів, звернути бурхливе та наростаюче рекреаційне використання унікального природного куточка урбанізованого Києва у регульоване та раціональне русло. Проте одним із головних завдань її стане виховання екологічної культури та свідомості громадян. А створення цілої мережі таких екостежок не лише дозволить туристам цивілізовано відпочивати в красивих місцинах та пізнавати довкілля, але й допоможе зберегти чистоту та красу усього Національного природного парку Голосіївський ім. М.Рильського.

1. Гетьман В.І. Рекреаційна діяльність у межах природо-заповідного фонду// Заповідна справа в Україні/ Під загальною редакцією М.Д. Гродзинського і МП. Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - С. 162-175.
2. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. – Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2004. - 192 с.
3. Дмитрук О.Ю., Дмитрук С.В. Екотуризм: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2009. – С. 74-85.
4. Храбовченко В.В. Экологический туризм: Учеб.-метод. пособ. – М.: Финансы и статистика, 2003. – С 23-33.
5. Чижова В.П. Критерии выбора маршрута // Тропа в гармонии с природой: Сборник российского и зарубежного опыта по созданию экологических троп. М.: «Р. Валент», 2007. С. 11-14.
6. Чижова В.П. Рекреационный ландшафт как объект экологического образования // Туризм и рекреация: фундаментальные и прикладные исследования. Труды IV междунар. научно-практ. конференции. МГУ, географ. ф-т. 24-25 апр. 2008 г. М.: «Диалог культур». 2009. С.102-106.

УДК 910.2

Сандо Л.В.

ПІШОХІДНА ОГЛЯДОВА ЕКСКУРСІЇ «ПРОГУЛЯНКА ПО «НОВІЙ БУДОВІ»

Історія екскурсійної справи в Україні налічує понад 200 років. Екскурсія будується з використанням заздалегідь відібраних об'єктів, які знаходяться в природних умовах, і відбувається під керівництвом кваліфікованого спеціаліста-екскурсовода відповідно до завчасно визначеної тематики. Створення нової екскурсії — це завжди досить складний та напружений процес, який може тривати від кількох місяців до року. Київ має великий історико-культурний, природно - ресурсний потенціал для створення цікавої та захоплюючої екскурсії.

Ключеві слова: туристсько-рекреаційний, історико-культурний потенціал Києва, станції метро, «Прогулянка по Новій Будові»

История экскурсионного дела в Украине насчитывает более 200 лет. Экскурсия строится с использованием предварительно отобранных объектов, находящихся в естественных условиях, и происходит под руководством квалифицированного специалиста-экскурсовода согласно заранее определенной тематике. Создание новой экскурсии - это всегда достаточно сложный и напряженный процесс, который может длиться от нескольких месяцев до года. Киев имеет большой историко-культурный, природно - ресурсный потенциал для создания интересной и увлекательной экскурсии.

Ключевые слова: туристско-рекреационный, историко-культурный потенциал Киева, станции метро, «Прогулка по «Новому Сооружению»».

History excursion business in Ukraine has more than 200 years. Excursion is based on use pre-selected objects that are in vivo, and is led by a qualified guide, according to predetermined topics. Create a new tour this is always very difficult and stressful process that can last from several months to a year. Kyiv has great historical and cultural, natural - resource potential to create interesting and exciting excursions.

Key words: tourism and recreation, historic and cultural potential of Kyiv, Metro, «Walk on the Nova Budova»

Актуальність дослідження. Розвиток туризму і, зокрема, екскурсійної справи є стимулом розвитку інших секторів економіки (у тому числі транспорту, торгівлі, музейної справи та інших), сприяє